

วิกฤตติการณการเงิน 2540
ผลลัพธ์ของสามวิกฤตติการณสำคัญ

บทอภิปรายในการสัมมนาเรื่อง "หัวเลี้ยวหัวต่อเศรษฐกิจ การเมือง สังคมไทย"
เนื่องในโอกาสนิตยสาร ผู้จัดการรายเดือน ครบรอบ 15 ปี
บันทึกการอภิปรายนี้ตีพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 27
สิงหาคม 2540 นับเป็นการแสดงความเห็นครั้งแรกๆ ของผู้เขียนภายหลังวิกฤตติการณ
การเงินเดือนกรกฎาคม 2540

บทความนี้ปรับปรุงจากบันทึกการอภิปรายดังกล่าว

เรากำลังเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจครั้งที่ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจไทยสมัยใหม่ ผมอยากจะทำว่า เป็นครั้งที่ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ 2470 และรุนแรงกว่าวิกฤติเศรษฐกิจยุครัฐบาลพลเอกเปรม ตินสุลานนท์ในทศวรรษ 2520

ผมคิดว่า วิกฤติการณ์ในคราวนี้รุนแรงกว่าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งอื่นในแง่ของขนาดและผลกระทบ ถ้าหากมองย้อนกลับไปที่เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (The Great Depression) ในทศวรรษ 2470 ผลของวิกฤติการณ์ครั้งนั้นทำให้รัฐบาลต้องปลดข้าราชการออกก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ในคราวนั้นมีปรากฏการณ์ที่ชาวนาเดินขบวนอยู่ด้วย เพราะเหตุที่ราคาข้าวตกต่ำ

ในยุครัฐบาลพลเอกเปรม ตินสุลานนท์ (2523 - 2525) เราเผชิญวิกฤติการณ์การคลัง (2523 - 2525) วิกฤติการณ์สถาบันการเงิน (2524 - 2527) วิกฤติการณ์หนี้ต่างประเทศ (2528 - 2531) และภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ (2523 - 2529) เมื่อปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดรุนแรง จนฐานะเงินสำรองระหว่างประเทศเสื่อมทรมอลง เราต้องขอเงินกู้ฉุกเฉินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่เรียกว่า IMF Standby Arrangement เพื่อเสริมฐานะเงินสำรองระหว่างประเทศในปี 2524 เมื่อรัฐบาลไทยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการดำเนินนโยบาย (Policy Conditionality) ซึ่งผูกติดมากับเงินกู้ กองทุนการเงินระหว่างประเทศเมื่อให้รัฐบาลไทยเบิกเงินกู้งวดแรกแล้ว ไม่ยอมให้เบิกเงินกู้งวดที่เหลือ เราต้องกลับไปขอกู้ใหม่ในปี 2525 ซึ่งไม่เพียงพอ จนต้องขอกู้อีกในปี 2528 เงินกู้งวดหลังนี้กำหนดเบิกจนถึงปี 2530 แต่การฟื้นตัวของระบบเศรษฐกิจโลกจากภาวะถดถอยทำให้รัฐบาลไทยมิได้เบิกเงินกู้จนครบงวด

แต่คราวนี้ขนาดของผลกระทบรุนแรงกว่ามาก เมื่อผนวกกับวิกฤติทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิกฤติรัฐธรรมนูญ ภาพที่เราเห็นในช่วง 3 เดือนข้างหน้า (สิงหาคม - ตุลาคม 2540) กับโอกาสที่เราถูกกองทุนการเงินระหว่างประเทศตัด Standby Arrangement ซึ่งยังคงมีอยู่เป็นวิกฤติการณ์ที่น่าเป็นห่วง

ผมอยากเสนอการวิเคราะห์ว่า วิกฤติการณ์ที่เราเผชิญอยู่ขณะนี้ ถ้ามองเฉพาะในแง่มุมของเศรษฐกิจ เราเผชิญ 3 วิกฤติการณ์ใหญ่ๆพร้อมกัน อันแรกคือ วิกฤติการณ์เส้นทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทย อันที่สองคือ วิกฤติการณ์โครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทย และอันที่สามคือ วิกฤติการณ์ของกระบวนการตัดสินใจของผู้นำไทย

วิกฤติการณ์เส้นทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทย

ในหมวดแรก วิกฤติการณ์เส้นทางการพัฒนาเศรษฐกิจ ผมได้เคยนำเสนองานวิจัยเมื่อหลายปีที่แล้วว่า ในสังคมเศรษฐกิจไทยมีแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสุดขั้วอยู่สองด้าน ด้านหนึ่งก็คือ ยุทธศาสตร์ที่ผมเรียกว่า โลกานวัตกรรมพัฒนา เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้น

เส้นทางเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ และเป็นยุทธศาสตร์ที่ต้องการได้ประโยชน์จากกระบวนการโลกาภิวัตน์ ในอีกด้านหนึ่งได้แก่ *ยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา* อันเป็นยุทธศาสตร์ที่ต้องการจำกัดการเปิดประเทศ ต้องการให้ประชาชนพึ่งตนเองเป็นหลัก ต้องการให้ประชาชนผลิตเพื่อใช้ชีพมากกว่าผลิตเพื่อการพาณิชย์ และเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์

เราพัฒนาเศรษฐกิจไทยบนเส้นทางเสรีนิยม ปฏิบัติตามฉันทมติแห่งวอชิงตัน (Washington Consensus) ซึ่งยึดหลักการที่เรียกว่า Four-ations อันประกอบด้วย Liberalization (นโยบายเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ) Stabilization (นโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ) Privatization (นโยบายการถ่ายโอนการผลิตไปสู่ภาคเอกชน) และ Deregulation (นโยบายการลดการควบคุมลดการกำกับ)

เราเลือกเดินบนเส้นทางเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ เราปล่อยให้มีการแข่งขันในการผลิตโดยเสรีมากขึ้น เราปล่อยให้มีการค้าโดยเสรีมากขึ้น เราปล่อยให้มีการลงทุนระหว่างประเทศโดยเสรีมากขึ้น รวมทั้งเราปล่อยให้มีการบริโภคโดยเสรีด้วย

แต่ทั้งหมดนี้นำมาซึ่งปัญหาสำคัญ คือปัญหาทางเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอยู่ในระดับที่รุนแรงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (2538 - 2540) นี่มิใช่ปรากฏการณ์ใหม่ หากแต่เป็นปรากฏการณ์นานกว่าสองทศวรรษ ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับที่รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เคยเผชิญในปี 2524 เราต้องคลานเข้าไปขอเงินกู้ฉุกเฉินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศเมื่อเกือบสองทศวรรษที่แล้ว และเราต้องคลานเข้าไปขอเงินกู้อีกในปีนี้ (2540)

วิกฤติการณ์โครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทย

จุดที่สองเป็นวิกฤติการณ์โครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทย วิกฤติการณ์นี้เป็นผลมาจากเส้นทางที่ผู้นำไทยเลือก ขนาดของการเปิดประเทศ (Degree of Openness) ที่มีมากเกินไปก็ดี การพึ่งพิงประเทศมหาอำนาจทั้งในฐานะตลาดสินค้าออกและผู้ขายสินค้าเข้าให้เราก็ดี ลักษณะการพึ่งพิงสินค้าเข้า (Import Dependency) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าประเภททุน สินค้าชั้นกลาง วัตถุดิบ และพลังงานก็ดี รวมตลอดจนลักษณะการพึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศ (External Finance Dependency) ก็ดี เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยมีลักษณะเปราะบางเชิงโครงสร้าง (Structural Fragility)

แต่ก่อน เวลาที่มีความผันผวนทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ และความผันผวนนั้นส่งผลต่อเศรษฐกิจไทย การส่งต่อของความแปรปรวนทางเศรษฐกิจนั้นส่งผ่านกลไกการค้าระหว่างประเทศ และกลไกการลงทุนระหว่างประเทศ ตั้งแต่เราเดินบนเส้นทางเสรีนิยมทางการเงิน ก็มีช่องทางใหม่ในการสร้างความผันผวนทางเศรษฐกิจคือ ช่องทางของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ

เมื่อเราเลือกเส้นทางนี้ ระบบเศรษฐกิจไทยมีขนาดของการเปิดมาก ทั้งการค้า การลงทุน และการเงินระหว่างประเทศ เรามีวิกฤติการณ์ตรงที่โครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทยพึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศ การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจไทยมีมากเกินไปเกินกว่าเงินออม ดังนั้น เราต้องกู้เงินจากต่างประเทศมาใช้จ่าย ซึ่งมีใช้ปรากฏการณ์ที่เพิ่งเกิด หากเกิดตั้งแต่เราใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา เพียงแต่การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงแรกยังไม่มากนักแล้วก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ

รัฐบาลไทยเลือกส่งเสริมการบริโภคอย่างเสรี เราปล่อยให้ลัทธิบริโภคนิยม (Consumerism) ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในสังคมไทย ลัทธิบริโภคนิยมเป็นต้นตอของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เพราะว่า เราใช้จ่ายในการบริโภคมากเกินไป รัฐบาลพูดถึงปัญหา Saving-Investment Gap พยายามที่จะเพิ่มเงินออมและลดการลงทุน เพื่อแก้ปัญหาให้ได้ แต่การออมจะเพิ่มไม่ได้ถ้าหากไม่มีการลดการบริโภค

เรากู้เงินจาก IMF ครั้งสุดท้ายปี 2528 สัญญาสิ้นสุดปี 2530 สิบปีให้หลังเรายังต้องเผชิญปัญหาเก่า การที่เราขาดดุลบัญชีเดินสะพัดยืดเยื้อยาวนาน และรุนแรงเมื่อเศรษฐกิจเติบโต แต่บางเมื่อเศรษฐกิจถดถอยหรือตกต่ำ สะท้อนให้เห็นว่าเป็นปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจไทย

นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจไทยยังไม่สามารถปรับโครงสร้างให้เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ แต่ก่อนเรามีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในด้านปัจจัยแรงงาน แต่เวลานี้แรงงานราคาถูกไม่มี เพราะเศรษฐกิจฟองสบู่ทำให้ไม่มีแรงงานราคาถูก โครงสร้างเงินเดือนค่าจ้าง เศรษฐกิจฟองสบู่ต้นจนกระทั่งการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labour Intensive Production) ซึ่งเราเคยมีความได้เปรียบหมดความได้เปรียบไป แต่สินค้าที่เราผลิตส่งออกจำนวนมากเป็นสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นในการผลิต และเรากำลังสูญเสียความได้เปรียบในการแข่งขัน ความสามารถในการแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศเสื่อมถอย จนเราต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ส่งออกเป็นครั้งแรกในปี 2539

ถ้าหากเราจะปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่การผลิตที่ใช้ทุนเข้มข้น (Capital-Intensive Production) หรือการผลิตที่ใช้สารสนเทศเข้มข้น (Information-Intensive Production) เราไม่มีฐานเทคโนโลยี เนื่องจากรายจ่ายในการวิจัยและพัฒนา (Research and Development Expenditure) อยู่ในระดับต่ำมาก เราไม่มีฐานเทคโนโลยีที่ทำให้เราแข่งขันในตลาดโลกได้ และนี่เองที่ทำให้เมื่อรัฐบาลตรึงอัตราดอกเบี้ยระดับสูง ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้เงินทุนจากต่างประเทศเข้ามา เงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำที่เข้ามาไม่รู้จะไปลงทุนในกิจการอะไร จะไปลงทุนในกิจการ Labour Intensive Production ก็รู้ว่าไม่มีอนาคต เพราะไม่สามารถที่แข่งขันในตลาดโลกได้ จะลงทุนในกิจการที่เน้นเทคโนโลยีก็มีปัญหาเรื่องความอ่อนด้อยทางเทคโนโลยี ดังนั้น ทุนนำเข้าก็เลยเอาไปลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ หรือเอาไปใช้ในการบริโภค

ผมคิดว่า ระบบเศรษฐกิจไทยเวลานี้ เป็นที่แน่ชัดแล้วว่า ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบด้านแรงงานหมดไป หากยังไม่ปรับโครงสร้างการผลิต โอกาสที่ไทยจะแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศก็น้อยลงเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้ การปรับโครงสร้างการผลิตเป็นเรื่องสำคัญ และการปรับโครงสร้างไม่เพียงจะปรับไปตามความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ยังต้องเป็นการปรับโครงสร้างที่ส่งผลไปยังชนบทด้วย

วิกฤติการณ์กระบวนการกำหนดนโยบาย

ประเด็นสุดท้าย วิกฤติของกระบวนการตัดสินใจ เราได้เห็นแล้วว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้นำไทยมีปัญหาอย่างมากเวลาที่เราเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ในช่วงที่เศรษฐกิจฟองสบู่ลอยละล่องเป็นช่วงที่ระบบทุนนิยมโลกมีเสถียรภาพและเติบโตในอัตราที่น่าพอใจ ระบบเศรษฐกิจไทยก็เติบโตตาม แต่ในช่วงที่เศรษฐกิจฟองสบู่แตกสลาย เราได้เห็นแล้วว่า ผู้นำไทยไร้ความสามารถในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผมเห็นว่า จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลไกการตัดสินใจ

ในโลกปัจจุบัน เสถียรภาพเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักใหญ่ เพราะเหตุว่า ถ้าหากเรายังเดินบนเส้นทางเสรีนิยมทางการเงิน การเคลื่อนย้ายเข้าออกของเงินทุนระหว่างประเทศจะเป็นตัวแปรสำคัญในการสั่นคลอนระบบเศรษฐกิจไทย สภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในตลาดการเงินระหว่างประเทศเอเชีย-แปซิฟิกในช่วง 2-3 ปีนี้ (2538 - 2540) เป็นตัวอย่างที่ดี

ระบบการเมืองไทยมีส่วนในการสร้างปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะเหตุว่า นักเลือกตั้งต้องการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐ ส่วนหนึ่งเพื่อแสวงหาคะแนนนิยมทางการเมือง อีกส่วนหนึ่งเพื่ออุดหนุนส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากกระบวนการจัดจ้างจัดซื้อและการประมูล แต่นักเลือกตั้งไม่ต้องการปรับภาษีอากร เพราะการปรับภาษีอากรนั้นทำลายคะแนนนิยมทางการเมือง ระบบประชาธิปไตยในเมืองไทยเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ขาดดุล นักการเมืองมีแนวโน้มใช้งบประมาณขาดดุล และแนวโน้มนี้ก็ไปซ้ำเติมปัญหาเสถียรภาพเศรษฐกิจที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรีระหว่างประเทศ

แต่กลไกการตัดสินใจหรือระบบการบริหารนโยบายการรักษาเสถียรภาพของเราเป็นกลไกที่สร้างขึ้นสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กลไกดังกล่าวนี้ไม่สามารถจัดการกับสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาใหม่ที่มาพร้อมกับกระบวนการโลกาภิวัตน์

ถ้าเราไม่แก้ปัญหาดังนี้ เราก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ แต่ว่าการกำหนดนโยบายไม่ได้มีเพียงปัญหาเรื่องการจัดการเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่มีปัญห่อื่นๆ

ถ้าเรามีผู้นำที่ไม่มีวิสัยทัศน์ว่า ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นปัญหาร้ายแรง ผู้นำก็ไม่แก้ปัญหานี้ เราจะเห็นว่า IMF เดินจากเราไปเมื่อปี 2530 แล้วก็เดินกลับมาด้วยปัญหาเดียวกันในปี 2540 แต่รุนแรงมากขึ้น เพราะการขาดดุลนี้ไม่เคยเป็นวาระทางการเมือง

แต่ขณะนี้เรากำลังล้มละลาย เงินสำรองระหว่างประเทศไม่พอชำระหนี้ หนี้ต่างประเทศมากกว่าทุนสำรองเป็นเวลานาน เรากู้เงินต่างประเทศประมาณ 8.9 หมื่นล้านดอลลาร์อเมริกัน แต่เรามีทุนสำรองทางการช่วงที่รุ่งเรือง 3.9 หมื่นล้านดอลลาร์อเมริกัน แต่มันไม่มีปัญหาเพราะชาวต่างประเทศมั่นใจในเศรษฐกิจไทย เมื่อครบกำหนดก็ต่ออายุให้ใหม่ เงินกู้ระยะสั้นก็กลายเป็นเงินกู้ระยะยาว เพราะการต่ออายุ แต่ตอนนี้ความเชื่อมั่นหมดไป เงินกู้ที่ครบกำหนดก็ถอนออกไป เงินกู้ใหม่ก็ไม่เข้ามา เพราะฉะนั้น การที่เราต้องคลานไปหา IMF ต้องไปขอกู้แม้กระทั่งจากอินโดนีเซีย เพราะเราอยู่ในภาวะล้มละลาย ถึงตรงนี้เองที่ทำให้ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นวาระทางการเมือง

ผมอยากจะบอกว่า ปัญหาการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจกำลังกลบปัญหาอื่น และผมกลัวว่า ปัญหาอื่นที่ซ่อนตัวอยู่อาจกลายเป็นปัญหาร้ายแรง โดยเฉพาะปัญหาความยากจน ถ้าหากศึกษาเรื่องความยากจนในเมืองไทยจะพบว่า จำนวนครัวเรือนยากจนลดสัดส่วนลงตามความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ แต่ในช่วงเศรษฐกิจถดถอยรุนแรงปี 2529 จำนวนครัวเรือนที่ยากจนเพิ่มขึ้นเป็น 20% ของจำนวนครัวเรือนไทย ผมเชื่อว่า ในคราวนี้จำนวนครัวเรือนยากจนในปี 2540 จะต้องเพิ่มขึ้นไปอีก และจะเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไข เพราะ IMF ยื่นเงื่อนไขการดำเนินนโยบายให้รัฐบาลต้องรัดเข็มขัด รัฐบาลในโลกที่สามมักจะรัดเข็มขัดรายจ่ายที่กระทบต่อคนจน เพราะคนจนไม่มีพลังทางการเมืองที่จะต่อรอง ส่วนรายจ่ายที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มธุรกิจและนักเลือกตั้งจะยังคงอยู่

กระบวนการกำหนดนโยบายยังมีปัญหาความไม่โปร่งใส และการไม่มีส่วนร่วมของประชาชน ถ้าไม่แก้ไขปัญหาเหล่านี้ ยากที่กระบวนการกำหนดนโยบายในประเทศไทยจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และยากที่การดำเนินนโยบายจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกเหนือจากปัญหาเชิงโครงสร้างของกระบวนการกำหนดนโยบายแล้ว ความสามารถในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลและขุนนางนักวิชาการเป็นเรื่องที่มีข้อกังขา ในเมื่อเหตุปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤติการณ์การเงินเดือนกรกฎาคม 2540 ก็คือ ความผิดพลาดในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Policy Mismanagement)

ความสามารถในการจัดการระบบการเงินเสรีของเรามีไม่เพียงพอ เราเร่งรัดสู่เส้นทางเสรีนิยมทางการเงินรวดเร็วเกินไป เราอาจจะอยู่ในกลุ่มประเทศหัวอ่อนของโลกที่สามที่เลือกเส้นทางนี้ด้วยการผลักดันของกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก ซึ่งเป็นองค์กรโลกบาล แต่มีสิ่งผู้นำไทยไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายข้าราชการประจำทั้งที่ธนาคารแห่งประเทศไทยและ

กระทรวงการคลังละเลย ก็คือ การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับระบบเสรีนิยมทางการเงิน ในการเดินบนเส้นทางนี้ รัฐบาลไทยจำเป็นต้องพัฒนาเครื่องมือการเงินยุคใหม่ เพื่อมาจัดการกับ ปัญหาอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมใหม่ คือปัญหาการเคลื่อนย้ายเข้าออกของเงินทุนที่เป็นไปอย่างเสรี มากขึ้น

ข้อเท็จจริงของ IMF หรือธนาคารโลกหรือสถาบันวิชาการอื่นๆพบก็คือ ก่อนที่จะ เดินเส้นทางเสรีนิยม จำเป็นต้องมีความพร้อม ถ้าไม่พร้อมอย่าเดิน แต่รัฐบาลไทยเดินไปด้วยความ เชื่อว่า ลำดับการดำเนินนโยบาย (Policy Sequencing) ไม่สำคัญ ทั้งๆที่ IMF บอกว่าลำดับก่อน หลังของการดำเนินนโยบายเป็นเรื่องสำคัญ ก่อนจะเดินบนเส้นทางเสรีนิยมทางการเงินต้องพัฒนา เครื่องมือทางการเงิน พัฒนาตลาดปริวรรตเงินตราระหว่างประเทศ และก่อนจะเดิน เราจะต้อง เปลี่ยนแปลงปรัชญาพื้นฐานและปรับปรุงกลไกในการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่า ลำดับการดำเนินนโยบายมิใช่เรื่องสำคัญ โดยเชื่อว่า สามารถเดินบนเส้นทางนี้พร้อมๆกับการปรับปรุงกลไกการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงินและ การพัฒนาด้านอื่นๆ ควบคู่กันไป

ความไร้ประสิทธิภาพของกลไกและความหย่อนยานในการกำกับและตรวจสอบสถาบัน การเงิน ตลอดจนการไม่เข้มงวดในการบังคับให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามมาตรฐานการเงินสากล และความหย่อนยานในการนิยามหนี้ที่ไม่ก่อรายได้ (Non-performing Loan) มีส่วนในการ ก่อให้เกิดวิกฤติการณ์สถาบันการเงิน

การยึดเหนี่ยวระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตายตัว (Fixed Exchange Rate System) ทั้งๆที่นำสังคมเศรษฐกิจไทยสู่เส้นทางเสรีนิยมทางการเงิน นับเป็นความผิดพลาดในการดำเนิน นโยบายอย่างมหันต์ งานวิจัยจำนวนมากของกองทุนการเงินระหว่างประเทศและสถาบันอื่นๆ พบว่า ระบบเสรีนิยมทางการเงินนั้นไม่สามารถไปกันได้กับระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตายตัว ประเทศที่เดินเส้นทางเสรีนิยมทางการเงิน แล้วใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตายตัว ล้วนแล้วแต่ เผชิญกับวิกฤติการณ์ทางการเงิน สิ่งที่น่าประหลาดใจคือ ทั้งๆที่ IMF เตือนรัฐบาลไทย เตือนธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี 2539 ว่า ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตายตัวจะนำมาซึ่ง ปัญหาวิกฤติการณ์การเงินที่รุนแรง แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ตั้งอ้อมไม่ยอมปรับเปลี่ยนระบบ อัตราแลกเปลี่ยน มาปรับเมื่อจนตรอก และเมื่อปรับตอนจนตรอก ก็ทำให้วิกฤติการณ์การเงิน ที่เกิดขึ้นรุนแรงมากกว่าปกติ

บทส่งท้าย

ท่านผู้มีเกียรติ ผมได้เสนอบทวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นว่า วิกฤติการณ์การเงินปี 2540 เป็น ผลลัพธ์ของวิกฤติการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นพร้อมๆกัน 3 วิกฤติการณ์ อันได้แก่ วิกฤติการณ์เส้นทาง

การพัฒนา วิกฤติการณ์โครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทย และวิกฤติการณ์กระบวนการกำหนดนโยบาย หากไม่ต้องการให้วิกฤติการณ์เศรษฐกิจที่ร้ายแรงเช่นนี้เกิดขึ้นอีก บทวิเคราะห์ข้างต้นนี้ ก็ให้คำตอบอยู่ในตัวแล้วว่า เราจำเป็นต้องปรับเส้นทางการพัฒนา เราจำเป็นต้องปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ และเราจำเป็นต้องปฏิวัติกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ